

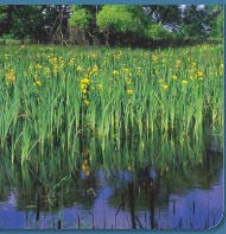
Az Intézkedési Program szabályozási és gazdasági kérdései

dr. Rákosi Judit
ÖKO Zrt.
2009. szeptember 15.

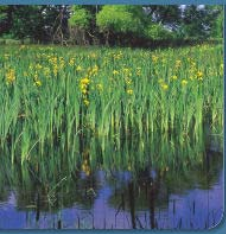
Intézkedés típusok

- **Alapintézkedések (A):** a Víz-Keretirányelv VI. mellékletben felsorolt irányelvekben foglalt előírások hazai megvalósítása (pl. szennyvízprogram, ivóvízprogram)
- **További alapintézkedések (TA):** az irányelvekkel nem szabályozott további szakterületeken alkalmazható szabályozási eszközök (pl. vízbázisvédelem).
- **Kiegészítő intézkedések (K)** egyéb intézkedés típusok, amelyek az alapintézkedéseket segítik (pl. építési projektek megvalósítása, pénzügyi ösztönzés, képességfejlesztő eszközök),
- **További kiegészítő intézkedés (TK):** bevezetendő kiegészítő intézkedések, ez a tervezés igazi célja, akkor kell, ha az alapintézkedésekkel nem érhetők el a célok

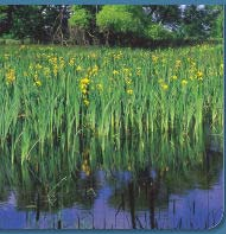
VGT intézkedések

- **Döntő részben szabályozási, finanszírozási, ösztönzési intézkedések.**
- **Ezek hatására valósulnak meg a *műszaki intézkedések* (fejlesztés+üzemeltetés, fenntartási típusú intézkedések)**
- **A VGT meglévő jogszabályok felülvizsgálatára, módosítására és új szabályozás megalkotására vonatkozó javaslatokat tartalmaz**
- **Részletes javaslatok a finanszírozási és a gazdaságsszabályozási változtatásokra**
- **8-3 melléklet: Kiegészítő intézkedések – részletesebb feladat meghatározás**

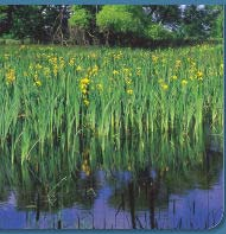
Jogi, hatósági, eszközök

- **Jogi szabályozás:**
 - **Vízminőség:** környezetminőségi határértékek, új kibocsátási határértékek
 - **Felszíni vizek:** ökológiai szempontból szükséges mederben hagyandó vízhozam alapján
 - **Felszín alatti vizek:** vízigénybevételi korlátok
- **Jogérvényesítés:**
 - Engedély nélküli vízkivételek visszaszorítása
 - Hatósági ellenőrzés fokozása, intézményfejlesztés, koordináció
 - Az önkormányzatoknál felügyeleti ellenőrzési kötelezettség előírása a vízkivételekre 500m³/év alatt,
 - Engedélyezés szabályozásának módosítása, engedélyek felülvizsgálhatósága
- **Kapcsolódó támogatások szempontrendszerének módosítása, egyéb gazdasági ösztönzők bevezetése (pl. vízkészletjárulék rendszer átalakítása)**

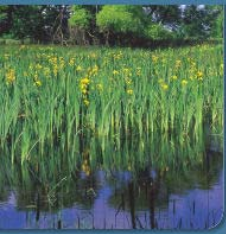
Intézkedések végrehajtásának előkészítése 2012-ig

- VGT-ben elfogadott szabályozási koncepciók kodifikálása jogszabályok hatályba léptetése, Műszaki irányelvek, szabványok
- Intézményfejlesztés: információrendszer, monitoring, szemléletformálás, képességfejlesztés stb. Alkalmassá tenni az érintetteket (beleértve az államigazgatást, önkormányzatokat is az újszerű feladatok végrehajtására)
- Intézkedések részletes tervezése, költségbecslés, projektelőkészítés
- Finanszírozási (fejlesztés és működtetés) és pénzügyi ösztönzési rendszer VKI konform kialakítása

Megoldások

- **Szabályozás: VGT-ben rögzített környezeti célkitűzések (jó állapot), mint az immissziós határértékek alapja, környezetminőségi határértékek, kibocsátási határértékek, VKI követelmények érvényesítése szabványok alapján pl. belterületi vízrendezés**
- **Programok kidolgozása és felülvizsgálata**
- **Támogatási feltételek átalakítása (pl. egyedi szennyvízkezelés prioritása, szennyvizek helyben tartása, természetes tisztítás, átvezetés, partmenti üdülők csatornázása stb.)**
- **Teljes költségmegtérülés elvének érvényesítése, díjpolitika, vízkészletjárulék**

A határértékeken alapuló szabályozás továbbfejlesztése (1)

- Felszíni vizek **környezetminőségi** (vízszennyezettségi) határértékeire vonatkozó szabályozás továbbfejlesztése

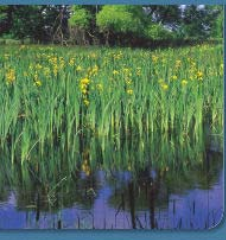
a) **veszélyes „elsőbbségi” anyagok**

(2008/105/EK Irányelv jogharmonizációja)

a felszíni vizek kémiai anyagok által megengedhető szennyezettségi szintjére ún. környezetminőségi határértékeket (EQS) határoz meg.

Több hazai jogszabály módosítását igényli.

- b) a víz ökológiai állapotát meghatározó (a biológiai elemek állapotát befolyásoló) **fizikai-kémiai elemek**, (más néven: alapkémia) jó állapotát reprezentáló szennyezettségi határértékek rendeletben való megjelentetése

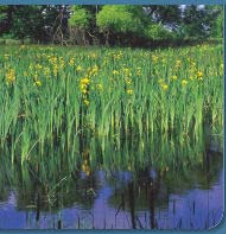

A határértékeken alapuló szabályozás továbbfejlesztése (2)

- Kockázatos víztestbe történő bevezetés esetén minden kibocsátó esetében vizsgálni szükséges, hogy szükséges-e **egyedi határérték** megállapítása (határidő: 2012 december)
- A befogadó terhelhetőségének számítását új műszaki irányelv kidolgozása után egységes szakmai elvek alapján kell végezni
- Türelmi idő
 - általában 3-5 év
 - ha a befogadó állapota nem romlik 2015-ig
 - befogadó jó állapotára időbeli mentesség
- Kisebb szennyezőkre kvóta-rendszer bevezethetősége(?!) (a vízhasználók együttesen teljesítik a befogadóra vonatkozó előírásokat)

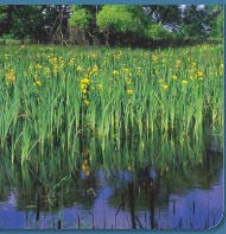
Jó gyakorlatok

- 219/2004.(VII.21.) Kormányrendelet a felszín alatti vizek védelméről 20. § (állattartási rendelet): részletszabályok meghatározása
- Jó közterület tisztasági gyakorlat kidolgozása
- Szennyvíz Programban szereplő 5000 LE alatti települések, és egyes ritkán lakott településrészek esetében a szennyvízkezelés jó gyakorlatának meghatározása
- Víztakarékos, térségi vagy regionális ivóvíz-szolgáltató hálózatok létrehozásának elősegítése
- Vízbázisvédelmi védőterületi előírások felülvizsgálata

Programok

- országos belterületi csapadékvíz-kezelési program kidolgozása (VKI szempontok szűrőmezők, hordalékfogók, párologtató medencék)
- egyedi szennyvízkezelés nemzeti megvalósítási programjának felülvizsgálata (támogatási rendszer átalakítása, a szakszerű üzemeltetés jogi, szervezeti, szakmai és pénzügyi feltételeinek kidolgozása)
- települési szennyvíziszap-elhelyezési és hasznosítási program kidolgozása (mezőgazdasági gazdálkodók ösztönzése, mezőgazdaságon kívüli hasznosítás arányának növelése, városgazdálkodási (rekultivációs, kertészeti stb.), illetve **energetikai hasznosítási** arányát növelni.

A víz közgazdasági költségeinek fő összetevői a VKI értelmezésében

Készlet költségek: a készletek szűkössége esetén a jelenlegi használatnál jövedelmezőbb vízfelhasználás megghiúsulásából fakadó veszteség.

- VKJ ?? -
Az elosztási módszereink nincsenek felkészülve a szűkösség kezelésére

Környezeti költségek: a vízhasználat (vagy a víz terhelése) miatt a víz jó ökológia állapotában bekövetkező romlás költsége

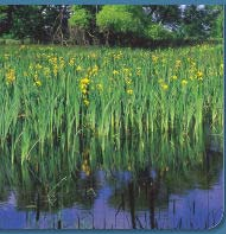
Környezetterhelési díjak alkalmazása, víz- talaj terhelési díj, szennyvíz bírság

Pénzügyi költségek: a vízhasználat megvalósításához szükséges infrastruktúra költsége - működés, fenntartás, pótlás, megújítás

A működés, fenntartás, pótlás, megújítás érvényesítése az árakban

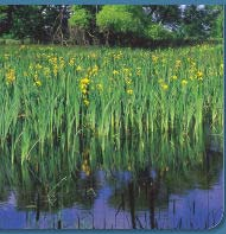
A teljes költségmegtérülés érvényesítése

- A VKI nem kategórikus: 2010-ig figyelembe kell venni a teljes költségmegtérülés elvét, be kell számolni a megtett és tervezett intézkedésekről
- Egyéb szempontok: VKI céljai, helyi társadalmi, környezeti, gazdasági körülmények, intézkedések finanszírozhatósága

Vízszolgáltatások, víz használatok és a költségmegtérülés

- Nem minden vízhasználat vízszolgáltatás, vita az EU-ban az értelmezésről
 - **Vízszolgáltatások:**
 - Ivó- és ipari vízellátás
 - Szennyvízelvezetés és tisztítás
 - Mezőgazdasági vízszolgáltatások (öntözés, halastavak)
 - Vízienergia termelés
 - **Vízhasználatok (Magyar eddigi álláspont: a nem gazdasági, közösségi vízhasználatok)**
 - Árvízvédelem
 - Belvízvédelem
 - Vízelosztás és vízkormányzás
 - rekreáció
 - folyó- és tó szabályozás

Pénzügyi költségmegtérülési ráta az elszámolt költségek alapján (2005. évi felmérés)

Szolgáltatói csoport	Ivóvíz	Szennyvíz	Összesen
Ország összesen	98,5	99,9	99,2
Lakosság	96,2	94,0	95,2
Közület	104,3	110,6	107,8
Regionális szolgáltatók	92,7	85,9	89,9
> 5000 m³/év szolgáltatók	101,4	103,8	102,7
1000-5000 m³/év szolgáltatók	95,7	97,6	96,5
100-1000 m³/év szolgáltatók	98,4	85,5	92,2
< 100 m³/év szolgáltatók	78,4	51,7	65,8

Pénzügyi költségmegtérülési ráta az elszámolt költségek, elmaradt pótlások figyelembe vételével

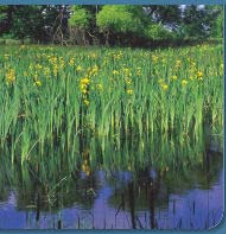
Szolgáltatói csoport	Ivóvíz	Szennyvíz	Összesen
Ország összesen	78,0	85,7	81,6
Regionális szolgáltatók	68,3	64,2	66,7
> 5000 m ³ /év szolgáltatók	87,3	97,7	92,6
1000-5000 m ³ /év szolgáltatók	66,4	68,0	67,0
100-1000 m ³ /év szolgáltatók	68,0	56,7	62,5
< 100 m ³ /év szolgáltatók	48,3	30,2	39,5

Díjak és pénzügyi mutatók

- Az országban különböző díjrendszerek működnek (fogyasztók között differenciált, egytényezős, kéttényezős stb).
- Túl sok szolgáltató (közel 400)
- Minden gazdálkodási mutató tekintetében a kis cégek kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint a nagyobbak.
- A díjak nem fedezik, a meglévő közművagyon megújítását, pótlását szolgáló beruházásokat, a vízbázisvédelem költségeit és egyéb gazdálkodási, szervezeti problémák is jelentkeztek.

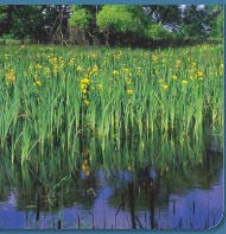
Javaslatok a díjrendszerre

- Felügyeleti és árképzési rendszer
- A pótlásokat a vízbázisvédelem költségeit fedező díjak, a pénzügyi fenntarthatóság biztosítása
- Fogyasztók közötti megkülönböztetés megszüntetése (csökkentése)
- Szociális kompenzáció

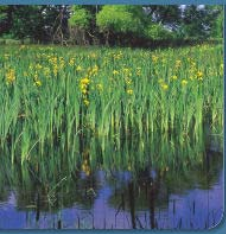
Egyéb javaslatok

- Vízbázisvédelem költségviselési szabályainak rendezése, a tulajdonos és az ellátást élvező önkormányzatok között pl. vízbázisvédelmi hozzájárulás bevezetésével.
- A belterületi csapadékvíz elvezetés új ösztönzési, finanszírozási rendszerének (díjrendszer) bevezetése

Javaslatok a környezeti költségek megfizettetésére

- Jelenlegi szabályozó eszközök korszerűsítése (nem új eszközök)
- Vízterhelési díj: visszaigénylés, kiterjesztés átgondolása
- Talajterhelési díj megfelelő rákötést biztosító emelése, az önkormányzati végrehajtás adatszolgáltatási rendszerének fejlesztése
- szennyvízbírság, csatornabírság ösztönző szintű bírság mértékek kialakítása

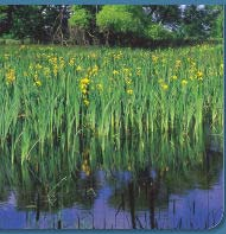
A Vízkészlet járulék módosítására vonatkozó javaslat (készletköltség)

- A járulék a vízgazdálkodás felügyeletéhez és szabályozásához szükséges forrásokat biztosítsa - ne a költségvetés általános bevétele legyen
- A járulék mértékek tükrözzék a szűkösség mértékét és a vízhasználatok felügyeleti igényét
- A jelenlegi rendszert kiegészítő elem (a készlet költség) megfizetéséből származhat tényleges bevételt jelentő közösségi forrás. A korlátos készletek (bizonyos termálvizek) gazdasági tevékenységek céljára fenntartott kitermelési jogok verseny elvű allokációs mechanizmusának kialakítása (pl éves rendszerességű aukciók a kitermelési jogok időszakos, pl. 6 éves biztosításra)

Intézkedések megvalósíthatósága

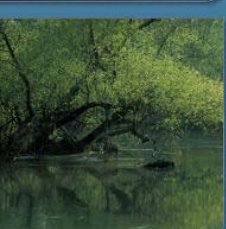
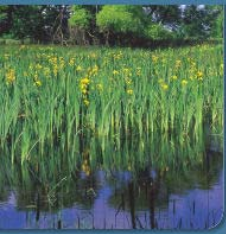
Szennyvízelvezetés és tisztítás

- Reálisan a szennyvízprogramhoz (SZP) tartozó fejlesztések valósulnak meg 2015-ig (ha megvalósulnak)
- Itt, ahol reális (2000 LE-5000 LE között), egyes településrészekben az egyedi szennyvízkezelés megoldásai kellene preferálni.
- A kiegészítő szennyvíztisztítási fejlesztések: telep hatásfok növelés, vagy átvezetés (Sz2, SZ3). Ezek között költségek alapján kell dönteni. 2012-ig szabályozás, türelmi idő, megvalósítás elkezdése reálisan 2014 után.

Kiegészítő szennyvíztisztítás miatti csatornadíj növekedés

- 23 esettanulmány alapján, díjnövekedés telepmérettől függ (kis telep nagyobb növekedés)
- Kiegészítő P eltávolítás csak kismértékű díjnövekedést okoz. A díjnövekedés mértéke nagyobb agglomerációkban jellemzően 5% alatt, kisebbekben jellemzően 10% alatt van.
- A nitrifikáció jellemzően másfél-kétszer akkora díjnövekedést okoz, mint a P eltávolítás.
- A P eltávolítás és nitrifikáció együttes alkalmazása a szennyvízdíjakat már jelentősebben növelheti. Az eredmények szóródása nagy, egyaránt elképzelhető 25-30%-os díjemelkedés és 5% alatti díjemelkedés is.
- A denitrifikáció nagyobb díjnövekedést okoz, mint a P eltávolítás és nitrifikáció együttesen.

Szennyvízelvezetési megoldások

- A zárt tárolók gyakorlatilag bármilyen más szennyvízkezelési megoldással szemben alulmaradnak, jelentősen magasabb, jellemzően legalább kétszeres díjakat okozva.
- A szakszerű egyedi szennyvíz elhelyezés a kistelepülési környezetben általában a leginkább ajánlható szennyvízkezelési megoldás, de a helyi adottságoktól függően esetenként kedvezőbb lehet a csatornázás és természetközeli szennyvíztisztítás.

Kiegészítő intézkedések - forrásigény

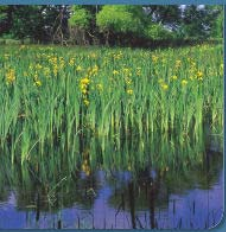
Kiegészítő intézkedések	VKI Igény (2013-2027)
(SZ2) Szennyvíztisztító telep hatásfokának növelése (kiegészítő utótisztítás meglévő és új telepeken együtt)	~ 45-50
(SZ3) Hígítási viszonyok szempontjából kedvezőbb befogadóba történő szennyvízbevezetés	~ 8-15
(CS2) Egyéb csatornázás a Szennyvíz Programon felül, VKI indok (Ez az összeg csökkenthető mintegy 30%- kal, ha egyedi szennyvízkezelési megoldásokat is alkalmaznak)	max 80
További forrásigény, Mrd Ft	133-145

Nem VKI miatti fejlesztések

- A kistelepüléseken társadalmi igény van a szennyvízkezelés megoldására (közegészségügyi szempont)
- Mintegy 250 településen a szikkasztásra alkalmatlan talaj, vagy magas talajvíz miatt javasolt a csatornázás hosszútávon. Ennek költsége: újabb 75 Milliárd Ft. A többi 600 település esetében, ha szakszerű, egyedít alkalmaznak, akkor ez csak 60-70 Milliárd Ft-ba kerülne, ha csatornázást valósítanának meg akkor lényegesen többre 140 milliárd forintba.

Megfizethetőség

- A fizetőképességi mutató (vizes kiadások/nettó háztartási jövedelmek) több régióban meg fogja haladni a 3,5%-os küszöbértéket (Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Észak- és Dél- Alföld). A legszegényebb háztartásoknál 8-11% körüli az érték.
- A fizetőképességi küszöbérték meghaladása esetén megoldás lehet a fejlesztések későbbre halasztása. .
- Amortizáció fokozatos beépítése, a hatékonyság növelése és a rákötések ösztönzése mérsékelhetik a díjakat.

Köszönjük a figyelmet !